

Ena rasa ima dve nogi, štiri race pa osem

Slovenščina na univerzah Angleščina je pač prevzela vlogo latinščine iz Newtonovih časov

Dr. Silvija Borovnik v svojem zadnjem prispevku v časopisu *Delo* o uporabi slovenščine na slovenskih univerzah izraža skrb za slovenske študente naravoslovja in tehnike, ki bi lahko (ugibam) trpeli zaradi naglasa in nepopolne angleščine slovenskih profesorjev ali tujih gostujočih profesorjev, katerim angleščina ni materin jezik.

Skrb dr. Borovnikove je odvečna. Tisti slovenski profesorji naravoslovja in tehnike, ki kot vabljene predavatelji ali gostujoči profesorji predavajo na mednarodnih konferencah in na tujih univerzah, bodo poslužili tudi za slovenske študente. Poleg tega gostujoče profesorje/predavatelje na področju tehnike in naravoslovja vabimo v Slovenijo predvsem zaradi njihovih znanstvenih in inženirskih dosežkov, in ne zaradi njihovega morebitnega odličnega angleškega naglasa ali bogatega angleškega besednega zaklada. Zahteve nekaterih naših slovenistov so tako med drugim pripeljale tudi do nesmiselnega pravila, da je potrebno pisati prijave za ARRS projekte na področju naravoslovja in tehnike tudi v slovenščini, čeprav so vsi recenzenti iz tujine in mora biti zato prijava napisana v angleščini. Nepotrebno birokratsko delo, ki krade čas slovenskim naravoslovcem in tehnikom in ga v razvitih državah pri pisanju prijav na razpise z mednarodnimi recenzenti ne poznajo.

Mednarodno (ne)odmevni slovenski humanisti

Seveda so slovenski profesorji naravoslovja in tehnike dolžni pisati učbenike tudi v slovenščini, vendar so po drugi strani tudi slovenski univerzitetni profesorji in raziskovalci na področju humanistike in družboslovja dolžni pisati članke in knjige v tujih jezikih, prvenstveno v angleščini kot jeziku moderne znanosti, in tako prispevati k ohranjanju slovenske samobitnosti ter k boljšemu poznavanju slovenskih kulture in zgodovine v tujini. Bojim pa se, da precejšen del slovenskih profesorjev in raziskovalcev na področju humanistike in družboslovja, kar zadeva objavljane v mednarodnem prostoru, ni posebej aktiven, kar potrjuje tudi primer dr. Borovnikove. V bazi SICRIS ima zavedenih 36 člankov, ki naj bi bili znanstveni, pa nimajo niti enega citata v mednarodnih bazah WoS/Scopus. To sicer ne preseneča, saj med omenjenimi 36 članki lahko na prste ene roke preštejemo tiste

članke, ki so bili napisani v tujem jeziku. Gre za dva ali tri članke, ki so napisani v nemščini.

Ob tem dosežku se dodatno postavlja tudi vprašanje (ne)zahtevnosti kriterijev na Slovenskem za izvolitev v naziv redni profesor. Podobno mednarodno (ne)odmevno lahko ugotovimo tudi za precejšen del drugih sotrudnikov dr. Borovnikove, ki so po njenem zapisu objavljali izčrpane članke o uporabi slovenščine na slovenskih univerzah.

Upravičeno velja, da je potrebno stopnja znanja tujega jezika za izvajanje predavanj v tujem jeziku na področju humanistike in družboslovja višja kot na področju naravoslovja in tehnike. Ne glede na to, da smo bili dolga stoletja del habsburške monarhije in je bila nemščina prevladujoči jezik pisnega komuniciranja, še prej pa latinščina, pa lahko ugotovimo, da so v stari Avstriji, pa tudi v Kraljevini SHS/Kraljevini Jugoslaviji, uspešni znanstveniki/profesorji slovenskega rodu na področju humanistike pisali znanstvena dela tudi v drugih tujih jezikih, in ne samo v nemščini ali slovenščini. Odlično so znali tudi latinščino in staro grščino, češar danes celo nekateri redni profesorji zgodovine ali slovenistike v Sloveniji ne obvladajo. Dvomim, da bi jezikoslovec F.

Miklošič, če bi živel v današnjem času, objavljaj razpise svojega znanstvenega dela samo ali pretežno v nemščini ali slovenščini.

Domače publikacije končajo v skladiščih

Kot lahko opazimo, pa v sedanjem času del slovenskih raziskovalcev na humanističnih inštitutih in del univerzitetnih profesorjev na področju humanistike pri objavi svojih del v tujem jeziku (angleščini) uporablja prevajalce, da jim prevedejo tekste iz slovenščine v tuj jezik. To je približno tako, kot da bi v starih časih, ko so na univerzah uporabljali latinščino (v današnji vlogi angleščine), pri pisanju znanstvenih in drugih knjig v latinščini potrebovali prevajalce. V okviru ene izmed debat o uporabi slovenščine na slovenskih univerzah je bila dana pripomba, da je v naravoslovju in tehniki dokaj težko objaviti članek v dobri tui reviji. Komentar nekega humanista na omenjeno pripombo je bil (približno), da bi se lahko temu izognili in izdali članek v publikaciji, ki bi

GOSTUJOČE PERO

prof. ddr. Aleš Igljič

predstojnik Katedre za osnove elektrotehnike, matematiko in fiziko, Fakulteta za elektrotehniko, Univerza v Ljubljani

jo sami izdali in se tako ne bi bilo potrebno ukvarjati s pripombami zahtevnih tujih recenzentov.

Res je, vedno lahko izdaš publikacijo kar v domači instituciji, katere večina izvodov pa potem konča v skladiščih inštitutov ter fakultet in je le slabo brana, še manj pa citirana. Na ta način lahko objaviš praktično karkoli, na primer zaključek, da ima »ena rasa dve nogi, štiri race pa osem«, kot je rezultate nekaterih študij svojih kolegov karikiral prvi profesor etnologije na ljubljanski univerzi dr. Niko Zupanič. Usoda znanstvene objave naj ne bi bila,

Za ohranjanje slovenščine v tehniki in naravoslovju več kot zadostuje, da so predavanja v slovenščini obvezna le na prvi bolonjski stopnji.

da konča v skladišču inštituta ali fakultete, pač pa da doseže čim večji krog bralcev v mednarodnem prostoru. Glede tujih študentov v Sloveniji je seveda zaželjeno njihovo čim boljše znanje slovenščine, vendar tega ne moremo zahtevati od tistih študentov naravoslovja in tehnike, ki pridejo v Slovenijo samo na krajšo izmenjavo, to je za en ali dva semestra. Lahko smo veseli, če se taki študenti vpišejo v jezikovni tečaj slovenščine v okviru svojih obštudijskih dejavnosti. Tisti, ki pa želijo ostati v Sloveniji, pa se večinoma naučijo tudi slovenščine, vsaj tako kažejo izkušnje z mojimi bivšimi dodiplomskimi in podiplomskimi študenti.

Naj se slovenska ekonomija vrne v čas taborov?

Nekaj časa sem bil zunanji sodelavec in mentor na doktorski šoli neke nemške univerze. Predstavitev raziskovalnega dela na seminarjih, predavanja in pisanje člankov so se tam izvajali v angleščini. Podobno je bilo tudi na nekaterih smereh magistrskega študija. Tui

doktorski študenti so se sicer vpišovali v osnovne tečaje nemščine. Vendar pa so se nemščine v okviru zahtevnejših nadaljevalnih tečajev jezika in izven šolskega sistema dejansko naučili večinoma le tisti magistrski ali doktorski študenti, ki so nameravali po končanem študiju iskati delo v Nemčiji.

Interes Slovenije in slovenske industrije ter malih podjetij je, da tako kot to dela na primer Nemčija, privablja dobre in odlične tuje študente na naše inženirske ter naravoslovne študije druge in tretje bolonjske stopnje in jih po končanem študiju poskuša obdržati.

Kot se kaže že sedaj, bo v prihodnosti v razvitih državah še veliko bolj zdaj primanjkovalo dobrih inženirjev in naravoslovcov, ki bodo sposobni reševanja zahtevnejših problemov v podjetjih. V ta namen se mora pač na drugi in tretji bolonjski stopnji v primerih, ko imamo vpisane na določen predmet tuje študente, kot učni jezik predavanj obvezno uporabljati angleščina. Razen seveda, če bi želeli, da se tudi slovenska ekonomija in industrija vrne v čas taborov in čitalnic. In pa da se počasi povsem blokira mednarodna izmenjava študentov. Za ohranjanje slovenščine v tehniki in naravoslovju več kot zadostuje, da so predavanja v slovenščini obvezna le na prvi bolonjski stopnji.

Naj ob tem še omenim, da tudi dobre nemške znanstvene revije v veliki večini, vsaj na področju naravoslovja, objavljajo članke le v angleščini. Samo naslovi revij in včasih dodatni abstrakti so ostali nemški. Angleščina je pač prevzela vlogo latinščine iz Newtonovih časov. Nemčija je premajhna, da bi na primer gojila svojo domačo »nemško« fiziko, elektrotehniko ali kemijo. Še bolj pa to velja za bistveno manjšo in manj razvito Slovenijo.

Slovinci v času nacionalnih gibanj v 19. stoletju nismo imeli

svoje samostojne države. Iz tistih časov se je seveda ohranilo precejšno število člankov in knjig, ki Slovincem niso bile najbolj naklonjene. Predvsem na nemškem govornem območju. Torej bi bila dolžnost slovenskih humanistov, da sedaj, ko imamo tudi svojo polno državnost, pišejo o slovenski umetnosti, literaturi, jeziku in zgodovini v tujih znanstvenih revijah ter izdajajo iz te tematike knjige v angleščini in drugih tujih jezikih pri domačih in tujih založbah. In seveda aktivno sodelujejo v mednarodnem diskurzu vsaj o temah, kjer se te dotikajo Slovinci. Na ta način bi lahko pomembno prispevali k ohranjanju slovenske samobitnosti in izboljšanju vedenja o dosežkih Slovinci ter poznavanju slovenske umetnostne, literarne in vse druge zgodovine v tujini. Žal so aktivnosti tega tipa pri slovenskih humanistih, ki so zaposleni na univerzah in raznih inštitutih, dokaj šibke. Deloma verjetno zaradi negativne selekcije, ki se je na slovenski univerzah in inštitutih začela po letu 1945, ko je celo »faliran« študent lahko postal dekan Filozofske fakultete ali pa redni član SAZU. Negativna selekcija na slovenskih univerzah in inštitutih se z nezmanjšanim tempom nadaljuje do danes.

Slabo razvita država ne more skrbeti za svoj jezik

Za konec: v neki švedski publikaciji sem prebral, da je uvajanje angleščine na magistrskem in doktorskem študiju koristno za Švedsko, saj se bo posledično dolgoročno lažje ohranil in razvijal švedski jezik. Slabo razvita in revna država pač ne more ustrezno poskrbeti za ohranjanje svoje umetnostne in jezikovne dediščine ter razvoj na področju humanističnih ved ter kulture. Tako se tudi Slovenija brez enakovredne vključenosti slovenskih naravoslovnih znanstvenikov in inženirjev v mednarodno izmenjavo znanja ne more ustrezno razvijati in dolgoročno skrbeti za svojo kulturo in jezik.

Prispevek je mnenje avtorja in ne izraža nujno stališča uredništva. Besedilo ni bilo lektorirano.